

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS

a zaklatással kapcsolatos ügyészségi gyakorlat vizsgálatáról

A Legfőbb Ügyészség 2015. évi vizsgálati tervének A/II. pontja írta elő a büntetőbíróvági szakterületen a zaklatással kapcsolatos ügyészségi gyakorlat elemzését.

A vizsgálat három főügyészség valamint ezek járási szintű ügyészségeinek azon ügyeit érintette, ahol a bíróság 2014. II. félévében jogerős ügydöntő határozatot hozott.

A vizsgálat célja a zaklatás bűncselekményével összefüggő ügyészségi gyakorlat elemzése volt.

Az összefoglaló jelentés a vizsgálatl érintett főügyészségektől bekért bírósági iratok alapján készült.

I.

A vizsgálat jogi háttere

Az 1978. évi IV. törvény 176/A. §-ában meghatározott zaklatás tényállását az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2007. évi CLXII. törvény iktatta be, 2008. január 01-i hatállyal. A cselekmény törvényi tényállását a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvény egészítette ki az életet sértő esemény bekövetkezése látszatát keltve elkövetett zaklatással, míg az 1978. évi IV. törvény 176/A. §-ának (3) bekezdésében írt minősített eseteket az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2008. évi XCII. törvény és az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CLXI. törvény állapította meg. A cselekmény törvényi tényállásának lényeges tartalma azonban az új Btk. hatálybalépésével sem változott meg.

A jelenleg hatályos normaszöveg a következő:

222. § (1) Aki abból a célból, hogy más megfélemlítsen, vagy más magánéletébe, illetve mindennapi életvitelébe önkényesen beavatkozzon, őt rendszeresen vagy tartósan háborgatja, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki félelemkeltés céljából

a) más vagy rá tekintettel hozzátartozóját személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyeget, vagy

b) azt a látszatot kelti, hogy más életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy közvetlenül veszélyeztető esemény következik be,

vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki a zaklatást

a) házastársa, volt házastársa, élettársa vagy volt élettársa sérelmére,

b) nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve

c) hatalmi vagy befolyási helyzetével visszaélve

követi el, az (1) bekezdésben meghatározott esetben két évig, a (2) bekezdésben meghatározott esetben büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Btk. 231. §-ának (2) bekezdésére figyelemmel a zaklatás valamennyi alap- és minősített esete továbbra is kizárólag magánindítványra büntethető. Az 1978. évi IV. törvény rendelkezéseihez hasonlóan az (1) bekezdéses zaklatás vétsége csak súlyosabb bűncselekmény hiányában állapítható meg, a szubszidiaritás azonban a (2) bekezdéses zaklatás eseteiben már nem érvényesül.

II.

A vizsgált ügyek áttekintése

Az összefoglaló jelentés elkészítéséhez 121 büntetőügy tételes, túlnyomórészt a teljes bírósági iratot is magában foglaló áttekintésére került sor. Azokban a kivételes esetekben, ahol a bíróság az iratokat megküldeni nem tudta, az ügyészégi házi iratok és a nyomozati iratok másodpéldánya alapján került sor az ügyek vizsgálatára.

A megvizsgált ügyek közül csupán 20 ügyben került sor – jellemzően védelmi – fellebbezés bejelentésére, a többi ügyben hozott ügydöntő határozat már elsőfokon jogerőre emelkedett.

Ebből következően a Be. 259. §-ának (1) bekezdése alapján rövidített indokolással ellátott ítéletek, valamint a tárgyalás mellőzésével hozott végzések a zaklatás kapcsán felmerült jogértelmezési kérdésekre okfejtést az ügyek 83,5 %-ában nem tartalmaztak. Az elsőfokon jogerőre emelkedett ítéletek esetében a tárgyalásról jellemzően a Be. 252. §-ának (5) bekezdése alapján rövidített jegyzőkönyv készült, így a vádbeszédből sem volt megállapítható a részletes ügyészségi álláspont.

III.

A zaklatással kapcsolatos ügyészi jogalkalmazói gyakorlatra vonatkozó részletes megállapítások

III/A. A magánindítvánnyal kapcsolatban felmerült problémák

III/A/1.

Az (1) bekezdés szerinti zaklatás természetes egység, mivel az egyes részcselekmények nem önmagukban, hanem együttesen vezetnek a sértett rendszeres vagy tartós háborgatásához. Erre figyelemmel a magánindítvány joghatályossága nem csak a magánindítvány megtételét megelőző 30 napon belül elkövetett részcselekményekre, hanem az annál korábbi háborgató magatartásokra is kiterjed abban az esetben is, ha a sértett kezdettől fogva tisztában van az elkövető személyével.

A vizsgálat alapján általános jelleggel megállapítható volt, hogy az (1) bekezdés szerinti zaklatás miatt emelt vádak esetében a magánindítvány megtétele előtti teljes cselekménysor – beleértve tehát a magánindítvány megtételét megelőző 30 napnál régebbi magatartásokat is – a vádirati, majd az ítéleti tényállás részét képezte.

Az egyik járási ügyészség ügyében például a sértett 2013. március 5-én terjesztette elő a magánindítványát, de a vádirati tényállás és a marasztalás alapját – helyesen – a 2013. január 18-tól kezdődő háborgató magatartás képezte.

III/A/2.

A (2) bekezdés szerinti zaklatás egyetlen magatartással is elkövethető. Ha az elkövető a sértettet többször fenyegeti meg személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő

cselekménnyel (vagy többször kelti látszatát annak, hogy más életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy közvetlenül fenyegető esemény következik be), akkor – a Btk. 6. §-ának (2) bekezdésében írt egyéb feltételek megléte esetén – a magatartása folytatólagosan elkövetett bűncselekményt képez. A folytatólagosság egységébe kizárólag önmagukban is bűncselekménynek minősülő részcselekmények tartozhatnak, így amennyiben bármelyik részcselekmény tekintetében a büntetőjogi felelősségre vonásnak akadálya van, az a részcselekmény a törvényi egységből kiesik. A folytatólagosság törvényi egységébe kizárólag a magánindítványban érintett ténybeli esetek vonhatóak (BH2002.252.). Amennyiben az elkövető ugyanolyan bűncselekményt egységes akarat-elhatározással azonos sértett sérelmére rövid időn belül többször követ el, úgy minden egyes cselekmény után a sértettet megilleti magánindítvány előterjesztésének joga (BH1988.348.). Erre figyelemmel a Btk. 222. §-a (2) bekezdésének a) vagy b) pontjába ütköző, folytatólagosan elkövetett zaklatás esetén minden egyes részcselekményre nézve külön-külön kell magánindítványt előterjeszteni a sértettnek, annak joghatályosságát ezért minden részcselekménynél külön kell vizsgálni.

A vizsgálattal érintett ügyekben sem az ügyészség, sem a bíróság gyakorlatában nem érvényesült következetesen ez a dogmatikai tétel. A személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegetve, folytatólagosan elkövetett zaklatás vétsége miatt emelt vád tárgyát és a bűnösség alapját több esetben olyan részcselekmények is képezték, amelyekre nézve a magánindítvány joghatályossága nem volt megállapítható.

A vizsgálattal érintett egyik ügyben a sértett a feljelentésében terjesztett elő magánindítványt a terhelttel szemben. Tekintettel arra, hogy egymással szomszédok voltak, és a terheltet korábban már jogerősen elítélték a sértett sérelmére elkövetett zaklatás vétsége miatt, így értelemszerűen a sértett az elkövető kilétével kapcsolatban kezdetektől fogva tisztában volt. A feljelentésben a sértett több olyan alkalomról számolt be, amikor őt a terhelt testi épség elleni bűncselekménnyel fenyegette meg. A sértett feljelentésében szereplő két esetre nem volt joghatályos a magánindítvány, mivel azok tekintetében a sértett csak az elkövető kilétéről történő tudomásszerzést követő 30 nap után tette meg a feljelentését, ezek tehát nem képezhették volna a bűnösség alapját.

Hasonlóképpen egy másik ügyben sem volt megállapítható minden részcselekmény tekintetében a magánindítvány joghatályossága. Tekintettel arra, hogy a sértett vallomása szerint a munkahelyén a terhelt visszajáró ügyfél volt, így a személyazonosságával már az első cselekménykor is tisztában volt. A legkorábbi részcselekmény elkövetésére ugyanakkor az

elkövető kilétéről való tudomásszerzést megelőző 30 nappal korábban került sor, így joghatályos magánindítvány hiányában e részcselekményre nézve az eljárást nem lehetett volna lefolytatni.

A Be. 173. §-ának (3) bekezdése szerint a magánindítványt attól a naptól számított harminc napon belül kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekmény elkövetőjének kilétéről tudomást szerzett. A példaként felhozott ügyekben egyes részcselekményekre pontosan azért volt megállapítható a joghatályos magánindítvány hiánya, mert a sértett kezdettől fogva tudta, hogy ki zaklatta őt. Ebből azonban az is következik, hogy amennyiben a magánindítványra jogosult csak később szerez tudomást az elkövető kilétéről (így pl. a sértett már eleve ismeretlen tettes ellen tesz feljelentést, vagy a cselekvőképtelen kiskorú utóbb egy alkalommal számol be a törvényes képviselőjének az összes öt ért részcselekményről, és ezen elmondás alapján a törvényes képviselő valamennyi, a tudomására jutott részcselekmény miatt tesz feljelentést), úgy az elkövető kilétéről való tudomásszerzést követő 30 napon belül megtett magánindítvány alapján valamennyi, a magánindítványt megelőző részcselekményre lefolytatható az eljárás.

Természetesen az elkövető személyének ismertté válása előtt is lehet zaklatás miatt magánindítványt előterjeszteni, az ismeretlen tettes ellen tett feljelentés is joghatályos magánindítványnak tekinthető. Az ismeretlen tettes ellen zaklatás miatt tett magánindítványt követően – az elkövető személyének ismertté válása után – nem kell és nem is lehet felhívni a jogosultat avégett, hogy az immáron ismert elkövetővel szemben fenntartja-e a magánindítványát. A jogosult esetleges nemleges nyilatkozata ugyanis ténylegesen a magánindítványnak a Btk. 31. §-ának (6) bekezdésében tilalmazott visszavonását jelentené. Ezzel összefüggő kérdés az is, hogy a sértett valamennyi elkövető tekintetében egyszerre nyilatkozik a magánindítványról, ha tehát egy ismert és egy ismeretlen elkövető ellen tesz feljelentést, akkor ez a Btk. 31. §-ának (5) bekezdése alapján mindegyik elkövetőre hatályos.

Annak vizsgálata, hogy a magánindítvány joghatályossága mely részcselekményekre terjed ki, azért is fontos, mert annak akár törvénysértő anyagi jogi jogkövetkezményei is lehetnek. Így pl. a bűnösség alapját képező olyan részcselekmény, amelyre nézve nincs joghatályos magánindítvány, törvénysértően vezethet visszaesői minőség megállapításához, okot adhat próbára bocsátás, feltételes szabadság megszüntetésére, felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelésére. Ilyen törvénysértő anyagi jogi jogkövetkezményeket a vizsgált ügyekben nem tapasztaltam.

III/A/3.

A (2) bekezdés szerinti zaklatás miatti büntetőeljárásokban érthető módon a gyakorlatban nehézséget okoz minden egyes személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével való fenyegetés időpontjának meghatározása. A sértett – különösen hozzátartozók sérelmére történő elkövetés esetén – gyakran egy hosszú folyamat elszenvedője és utólag napra pontosan már nem tud beszámolni arról, hogy a fenyegetések mikor hangzottak el.

A vizsgálat tárgyát képező egyik ügyben az ügyész a nyomozó hatósághoz intézett átiratában utasítást adott arra, hogy a sértettet hívják fel az egyes részcselekmények elkövetési idejének pontosítására. A sértett többszöri kihallgatása során is csak annyit tudott elmondani, hogy két éve heti rendszerességgel fenyegeti és bántalmazza őt a volt élettársa. Az eredeti vádirati tényállás szerint a vádlott 2013. márciusát megelőző két éven belül, pontosan be nem határolható időpontokban több alkalommal, heti rendszerességgel megfenyegette és bántalmazta a sértettet. A vádlott azzal fenyegette meg a sértettet, hogy „megöli, elvágja a torkát, kilöki az ablakon”, volt olyan alkalom is, hogy kést szorított a sértett nyakához, miközben torkának elvágásával fenyegette. A sértett a magánindítványát 2013. március 4-én terjesztette elő. A nyomozati iratok alapján tehát nem volt pontosan rekonstruálható, hogy a személy elleni erőszakos cselekmények elkövetésével való fenyegetésekre pontosan mikor került sor, csupán annyi, hogy a magánindítvány megtétele előtti 30 napon belül, illetve annál korábban is történtek részcselekmények. A végindítványában az ügyész a vádirati tényállást úgy pontosította, hogy a vádlott a sértettet 2014. február 3-án, valamint az azt követő egy hónapon belül – napi rendszerességgel – a megölésével fenyegette, a jogerős ügydöntő határozatban foglalt tényállás is – helyesen – csak ezt az időszakot rótta fel a vádlottnak.

Helyeselhető az a gyakorlat, mely szerint – (2) bekezdés szerinti zaklatás miatt indult eljárásokban – amennyiben az elkövetések pontos időpontja nem ismert, de a magánindítványt megelőző harminc napon belül is bizonyíthatóan történtek részcselekmények – feltéve, hogy az elkövető kilétével a sértett eleve tisztában volt –, úgy a bűnösség alapját csak ezek képezhetik.

III/A/4.

Rendszeresen tapasztalható volt az (1) bekezdés szerinti zaklatás vétsége miatt indult ügyekben, hogy a sértettet a magánindítvány megtétele után a terhelt tovább háborgatja.

Ezekben az esetekben azonban megfigyelhető volt az is, hogy a sértettet a nyomozó hatóság rendszerint már nem nyilatkoztatta arra, hogy az újabb cselekmények tekintetében is kíván-e magánindítványt előterjeszteni.

A magánindítványt csak a már megvalósult cselekményekre nézve lehet előterjeszteni, a jövőben esetlegesen bekövetkező részcselekményekre nem. A büntetőeljárás így csak azon részcselekményekre folytatható le, amelyek tekintetében a sértett joghatályos magánindítványt tett. A magánindítvány előterjesztője, annak megtételekor a jövőbeli, még meg nem valósult cselekményért való felelősségre vonást nem kívánhatja. A magánindítvány megtételénél csak az abban felrótt cselekmény tekintetében válik érvényesítetté a büntetőjogi igény, az ismétlődő további – ugyanilyen – magatartások miatt a büntetőjogi igényt ismét érvényesíteni kell. (BH2014. 169.) A magánindítvány megtétele után megvalósult újabb részcselekményekre így újabb magánindítvány beszerzése szükséges. (ÍH2014.87.). A vizsgálat alapján megállapítható volt, hogy mindez az ügyészségi és a bírósági joggyakorlatban csak ritkán érvényesült.

Az egyik járási ügyészség vádiratának tényállása és az ezzel egyező ítéleti tényállás szerint a vádlott 2013. november 16-án a sértett sérelmére súlyos testi sértést követett el, majd 2013. november 16-tól 2014. január 29-ig tartóan háborgatta a sértettet, végül 2014. január 29-én személy elleni erőszakos cselekménnyel meg is fenyegette. A nyomozati iratok szerint a sértettet a 2013. november 16-i súlyos testi sértés kapcsán tanúként hallgatták ki, ekkor is már említést tett arról, hogy a terhelt őt folyamatosan háborgatja. A sértett 2013. december 6-án terjesztette elő a magánindítványát a zaklatás tekintetében, ekkor tett vallomása szerint a vádlott őt 2013. november 16-a óta rendszeresen zaklatja. A sértett és a terhelt 2014. február 4-én történt szembesítése során a sértett említést tett a 2014. január 29-i fenyegetésről. Az iratok alapján megállapítható, hogy a nyomozó hatóság sem a magánindítvány 2013. december 6-i előterjesztése után elkövetett, a Btk. 222. §-ának (1) bekezdésbe illeszthető háborgatási részcselekményekkel, sem a 2014. január 29-i, a Btk. 222. §-ának (2) bekezdésébe ütköző zaklatás vétségével összefüggésben nem nyilatkoztatta a sértettet: e cselekmények vonatkozásában is kéri-e a terhelt felelősségre vonását.

Egy másik járási ügyészségi ügyben a sértett 2014. március 5-én tett magánindítványnak is minősülő feljelentést a volt házastársa ellen, aki ezt követően továbbra is háborgatta a sértettet, amit a nyomozás során beszerzett híváslisták is alátámasztottak. A nyomozó hatóság a sértett 2014. október 6-i folytatólagos kihallgatása alkalmával helyesen nyilatkoztatta őt arra, hogy a

2014 márciusa után ismételen kialakuló zaklató telefonhívások miatt is kíván-e magánindítványt előterjeszteni.

Hasonlóképpen a (2) bekezdés szerinti zaklatás miatt indult eljárásokban is tapasztalható volt, hogy a magánindítvány megtételét követően továbbra is fenyegette a sértettet a terhelt személy elleni erőszakos bűncselekménnyel.

Egy ügyben a sértett 2012. december 27-én terjesztette elő a magánindítványát, azonban az ezt követő zaklatási részcselekmények miatt is vádemelésre került sor. A sértett a magánindítvány előterjesztése után őt ért fenyegetésről is beszámolt a nyomozás során tett tanúvallomásában, de a nyomozó hatóság elmulasztotta nyilatkoztatni, hogy kíván-e magánindítvánnyal élni ezek miatt is. A bíróság tárgyalási jegyzőkönyve szerint ezt a tárgyaló ügyész már helytállóan észrevételezte, helyesen utalt arra, hogy a jövőre nézve elkövetett cselekményekre nem lehet magánindítványt előterjeszteni, és indítványt tett a bíróságnak arra, hogy az újabb részcselekményekkel kapcsolatban a magánindítvány tekintetében nyilatkoztassa a sértettet.

Amennyiben a magánindítvány előterjesztése után is folytatódik a sértett zaklatása, okkal merül fel kérdésként, hogyan kell megítélni az újabb részcselekmények miatt szükségessé vált magánindítvány joghatályosságát. Amennyiben tehát a sértett az elkövető személyével kapcsolatban tisztában van, akkor az újabb részcselekmények elkövetésétől számított 30 napon belül kell-e megtennie az ismételt magánindítványt vagy ha az újabb részcselekményekről a sértett a folytatólagos tanúkihallgatásakor – amelynek az időpontja nem feltétlenül esik az újabb részcselekményeket követő 30 napon belüli időpontra – beszámol, akkor a nyomozó hatóságnak a Be. 173. §-ának (2) bekezdése alapján fel kell-e a sértettet hívnia az újabb magánindítvány előterjesztésére. A kérdést a háborgatással megvalósított valamint a személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegetve elkövetett zaklatás esetében külön-külön kell vizsgálni azon oknál fogva, hogy a többszöri elkövetés a már kifejtettek szerint az előbbi esetben természetes egységet, míg utóbbi esetben folytatólagos egységet képez.

Az (1) bekezdés szerinti zaklatás esetében a sértett rendszerint egy számára nyugtalanító állapot megszüntetése miatt kéri a hatóság segítségét, a büntetőeljárás megindításával kívánja elérni azt, hogy az elkövető a rendszeres, tartós háborgatást fejezze be. A sértett abban a hiszemben van, hogy a már előterjesztett magánindítványa folytán a sérelmére elkövetett

zaklatás miatt az elkövető felelősségre vonására sor kerül, így okkal feltételezheti, hogy a magánindítvány megtétele után megvalósult, de a folytatólagos tanúvallomásában említett újabb részcselekményekre is lefolytatja a nyomozó hatóság az eljárást. A BH2014.10. számú eseti döntésben kifejtettek szerint a jogalkotó célja az eljáró hatóságnak a Be. 173. §-a (2) bekezdésben előírt felhívásra való kötelezésével az volt, hogy a kioktatás, a felhívás elmulasztása ne essen a magánindítvány előterjesztésére jogosult terhére. A büntetőeljárás megindítását és folyamatát észlelő sértett számára az ilyen felhívás hiányában ugyanis nem magától értetődő egy újabb nyilatkozat megtétele, mivel az elkövető felelősségre vonása számára is tudottan folyamatban van. Amennyiben tehát a vádemelés előtt nyilvánvaló, hogy a sértettet ért zaklatás a magánindítvány megtétele után is folytatódik, úgy a sértettet nyilatkoztatni kell arról, hogy a korábbi magánindítványa után megvalósított újabb részcselekmények vonatkozásában is kéri-e a terhelt büntetőjogi felelősségre vonását, és amennyiben a sértett a felhívástól számított 30 napon belül az újabb részcselekményekre is előterjeszti a magánindítványt, úgy azokra nézve nincs akadálya az eljárás lefolytatásának.

A (2) bekezdés szerinti zaklatás esetében ugyanakkor a magánindítvány megtétele után megvalósult újabb részcselekmény tekintetében ismételten önállóan vizsgálni kell, hogy az újabb magánindítvány megtételére az elkövető kilététől számított tudomásszerzést követő 30 napon belül kerül-e sor. Ha nem – pl. a sértett az elkövető kilétével eleve tisztában van, és a már előterjesztett magánindítvány után megvalósult újabb személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegetve elkövetett zaklatásról az elkövetéstől számított 30 napon túl tesz csak említést a folytatólagos tanúkihallgatása során –, úgy az újabb részcselekmény tekintetében büntethetőségi akadály áll fenn.

Egyes esetekben a tárgyalási jegyzőkönyvekből kiderült, hogy a vádlott a vádemelés után is tovább háborgatta a sértettet.

Az egyik kerületi ügyészség ügyében a sértett a tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy a tárgyalást megelőző napig folyamatosan hívta őt a vádlott, több ezer emailt is kapott tőle, amit a sértett a nála lévő telefonján meg is tud mutatni.

Az egyszerűbb megítélésű ügyekben – így ha a sértett által prezentált újabb üzenetek megtekintése, vagy egy újabb híváslista alapján bizonyítható a terhelt bűnössége az újabb cselekmények tekintetében – indokolt a sértettet nyilatkoztatni, hogy a vádirat szerinti

elkövetési időszakon túli, így a vádemelés utáni részcselekményekre is kéri-e a terhelt felelősségre vonását. Amennyiben igen, és a magánindítvány az előzőekben kifejtettek szerint joghatályosnak tekinthető, úgy a vádemelés utáni részcselekményekre felvett bizonyítás után a vád kiterjesztése indokolt a vádiratban foglalt elkövetési időn túli időszakra is. A vádnak az elkövetési időszakra figyelemmel történő kiterjesztése nélkül a bíróság kizárólag a vádiratban írt időszakot vizsgálhatja. A bíróság túlterjeszkedne a vádon, amennyiben olyan cselekményt vagy részcselekményt is elbírálna, amelyet az ügyész eredetileg nem tett vád tárgyává (101/2012. BK vélemény).

III/A/5.

Egyes esetekben a zaklatás miatti feljelentést nem a sértett, hanem a munkáltatói jogkör gyakorlója tette meg.

Egy ügyben a fiatalos vádlott – aki egy gyermekotthon növendéke volt – 2013. március 19-én a gyermekotthon egyik pedagógusába belekötött, kezében egy késsel a sértetthez közeledett, őt szidalmazta. A sértett rászólt a vádlottra, aki ennek hatására a kést letette és egy másik, kisebb méretű kést vett fel, azt a sértett felsőteste irányába tartotta, miközben „na most mi van, na most mi van” szavak kíséretében tovább provokálta őt. Az ügyben nem a sértett, hanem a gyermekotthon vezetője tett feljelentést egy héttel a cselekmény után. A sértett tanúkihallgatására 2011. május 3-án – vagyis a cselekmény elkövetésétől, egyben az elkövető kilétéről való tudomásszerzést követő 30 nap elteltével – került sor, ekkor a magánindítványát előterjesztette.

Egy másik ügyben a kerületi ügyészség vádat emelt azon terhelt ellen, aki egy közösségi ház épületének folyosóján egy késsel a kezében szaladgált és ordítózott, majd lement a portán tartózkodó sértetthez, akit megfenyegetett. A vádlott ezután távozott a portáról, de a lakásáig tovább kiabált. A nyomozati iratok szerint a sértett a cselekmény után két hónappal tett tanúvallomása alkalmával terjesztett elő magánindítványt úgy, hogy az elkövető személyével már az elkövetéskor is tisztában volt. Az iratokból azonban megállapítható, hogy a sértett minderről azonnal értesítette a munkáltatóját, aki a cselekmény után két nappal feljelentést is tett a rendőrségen, kifejezetten a „közösségi ház dolgozóinak zaklatása, életveszélyes fenyegetése miatt.”

A BH2015.58 számon közzétett eseti döntésben kifejtettek szerint, ha a magánindítványra büntethető bűncselekmény esetén nem a sértett, hanem annak munkahelyi felettese tesz

feljelentést, a hatóságnak a sértettet ki kell oktatnia. Ennek mulasztása nem eshet a sértett terhére, a hatóság kioktatását követően határidőn belül tett feljelentést ezért joghatályos magánindítványnak kell tekinteni. Az eseti döntésben kifejtettek szerint a fenti két ügyben az ügyészség helytállóan tekintette joghatályosnak a sértett magánindítványát.

A magánindítvány joghatályosságától elkülönülő kérdés, hogyan kell elintézni a magánindítványra üldözendő bűncselekmény miatti feljelentést, ha azt nem a magánindítványra jogosult teszi meg. Erre az esetre az Emlékeztető 255.1.) pontja ad iránymutatást. Eszerint a magánindítvány előterjesztésére nyilvánvalóan nem jogosult személy által tett feljelentést a Be. 174. §-a (1) bekezdésének e) pontjának I. fordulata alapján el kell utasítani. Abban az esetben viszont, ha kétséges, hogy a feljelentés jogosult személytől származik-e, a feljelentés kiegészítését kell elrendelni.

A Be. 169. §-ának (4) bekezdése alapján a feljelentést elutasító határozatot a sértett részére is kézbesíteni kell. A feljelentést elutasító határozatban fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a büntetőeljárás megindításának, majd az elkövető felelősségre vonásának feltétele a magánindítvány előterjesztése. A tájékoztatásnak ki kell terjednie arra is, hogy a magánindítvány joghatályos, ha a jogosult az elkövető kilétét nem ismeri, de az általa a feljelentésben közölt tények miatt a törvényes határidőben kifejezi az elkövető megbüntetésére irányuló akaratát. A tájékoztatásnak tartalmaznia kell azt is, hogy ha a jogosult a magánindítványt elkésetten terjeszti elő, a késedelem miatt igazolással élhet. Amennyiben utóbb a jogosult a joghatályos magánindítványát előterjeszti, a nyomozást el kell rendelni.

A legfőbb ügyészségi állásfoglalás a Kúria hivatkozott számú döntésével összhangban van, annak nem mond ellen, hiszen a Kúria az eljáró hatóság kioktatási kötelezettségét hangsúlyozza csupán.

A példaként felhozott ügyekben az Emlékeztetőben írtak ugyanakkor nem érvényesültek. A példaként elsőként feltüntetett ügyben a nyomozást a feljelentés-kiegészítést követően elrendelték, míg a másik ügyben a feljelentést tévesen garázdaság vétségének minősítve rendelték el a nyomozást.

Magánindítvány hiányában szüntette meg a bíróság az eljárást az alábbi ügyben, ahol szintén a munkáltatói jogkör gyakorlója által tett feljelentés alapján indult meg az eljárás.

A vádirati tényállásnak az eljárás megszüntetésével érintett zaklatás vétségére vonatkozó része szerint a fiatalkorú vádlottak a tartózkodási helyükként szolgáló gyermekotthonban egy kiskorú sértettet bántalmaztak oly módon, hogy neki 8 napon belül gyógyuló sérülést okoztak. A cselekménynek az egyik nevelő vetett véget. A fiatalkorú vádlottak a nevelőt jogszerű eljárása miatt megfenyegették, hogy elintézik, kicsinálják, lerugdossák az emeletről. Ezt követően a nevelő kihívta a rendőrséget, akik a vádlottakkal szemben intézkedtek.

A nyomozati iratok szerint a fenti cselekményről a nevelő feljegyzést készített, annak alapján a gyermekotthon igazgató-helyettese feljelentést tett. A nevelő által értesített járőrök által készített rendőri jelentésből megállapítható, hogy a nevelő beszámolt ugyan arról, hogy őt a fiatalkorú terheltek megfenyegették, de a rendőri intézkedést azért kérte, mert fennállt a veszélye annak, hogy a kiskorú sértettet tovább fogják bántalmazni. A rendőri jelentésben nem szerepelt a nevelő részéről olyan tartalmú nyilatkozat, amely szerint a sérelmére megvalósított zaklatás tekintetében kérné a terheltek büntetőjogi felelősségre vonását. A nevelő a tanúkihallgatása során a nyomozó hatóság kérdésére úgy nyilatkozott, hogy nem kíván magánindítvánnyal élni a sérelmére elkövetett zaklatás miatt. Minderre figyelemmel az eljárás megszüntetésére helytálló indokok alapján, törvényesen került sor.

III/B. Az (1) bekezdés szerinti zaklatásnál a háborgatás rendszerességének, tartósságának megítélése

A zaklatás említett esete csak akkor állapítható meg, ha az azt megvalósító háborgatás rendszeres vagy tartós: vagyis ha a magatartás időközönként visszatérő, folytonos, így nyilvánvaló szerepe van az egyes cselekmények közti időtartamnak is.

Amennyiben a terhelt több alkalommal avatkozott be a sértett magánéletébe, és ezek között vannak olyan részcselekmények, amelyek garázdaságnak minősülnek, azzal alaki halmazatban az (1) bekezdés szerinti zaklatás – annak szubszidiárius volta miatt – nem állapítható meg. Ez azonban általánosságban nem jelenti azt, hogy a garázdaságot megvalósító cselekményekből ne lehetne következtetni az erőszakosságot nélkülöző, háborgató magatartások tartós vagy rendszeres voltaira.

III/C. Az (1) bekezdés szerinti zaklatásnál a terhelt és a sértett közötti kapcsolatfelvétel vizsgálata

III/C/1.

Számos esetben – elsősorban a házasság felbontása vagy élettársi kapcsolat megszűnése után – az egyik fél a jog által is elismert indokkal próbál meg rendszeresen kapcsolatot létesíteni a másikkal. Ilyen indok lehet pl. a közös gyermek láthatása, a közös vagyonnal való rendelkezés, vagyoni igény érvényesítése a másikkal szemben. Ezekben az esetekben a sértett nem zárkozhat el jogosulatlanul a kapcsolat tartása elől, a terheltől sem várható el, hogy minden kapcsolatot megszakítson a másik féllel. Amennyiben tehát a kapcsolatfelvétel – bármennyire is sérelmesnek tartja azt a másik fél – az elkövető törvényes jogai gyakorlásának illetve kötelezettségeinek a teljesítése érdekében, indokolt mértékben történik, akkor bűncselekmény nem valósul meg.

A vizsgálattal érintett egyik ügyben a terheltet azért mentette fel a bíróság a zaklatás vétsége miatt emelt vád alól, mert – többek között a vádlott által küldött sms-ek tartalma alapján – megállapítható volt, a terhelt azért próbálta meg felvenni a kapcsolatot a sértettel, hogy a sértettől házasságon kívül megfogant, születendő gyermeke státuszát, valamint a sértett által a terhelt ingatlanán megkezdett építési munkák befejezését beszélje meg.

Egy másik ügyben az ügyész tett indítványt a vádlott részfelmentésére az (1) bekezdés szerinti zaklatás vétsége miatt emelt vád alól. A vádlott a sértett nagynénje volt, a vádirat szerint a terhelt 2010. decembere és 2011. júniusa között a sértettet abból a célból, hogy mindennapi életvitelébe önkényesen beleavatkozzon, akarata ellenére rendszeresen háborgatta telefonhívások és személyes megkeresés útján. A vádlott védekezése az volt, hogy a hat hónap alatt lebonyolított kb. 34 telefonhívás alkalmával csak a vádlott édesanyja – egyben a sértett nagyszülője – állapotával kapcsolatban akarta a sértetten keresztül elérni a saját testvérét, mivel annak más elérhetősége nem volt előtte ismert. A vádlott elmondása szerint az édesanyjuk halála után a hagyatéki ügyek intézése miatt kereste a sértettet. A sértett a vádlott édesanyjának lakásában lakott ideiglenesen, ezért a lakással kapcsolatos számlatartozások miatt is hívta a sértettet. A vádlott ezen védekezését megcáfolni nem lehetett, ezért a bíróság végül bűncselekmény hiányában mentette fel a terheltet.

Az elkövető azonban – a saját vélt vagy valós – törvényes jogai gyakorlására illetve kötelezettségei teljesítésére hivatkozva sem háborgathatja önkényesen a sértettet.

Az egyik járási ügyészség ügyében megállapítható tényállás szerint a terhelt és a sértett között 2005-2006. évtől érzelmi és szexuális kapcsolat alakult ki, a terhelt a találkozásairól felvételeket is készített arra az esetre, ha a kapcsolatukat később valaki vitatná. A sértettnek 2009-ben gyermeke született. A sértett ekkor házastársi életközösségben élt a férjével. A terhelt a sértett férje tudomására hozta a sértettel fennálló viszonyát úgy, hogy 2009. július 17. napjától kezdődően az általa létrehozott email címekről névtelen leveleket küldött a részére, amelyekben közölte azt is, hogy a sértett kiskorú gyermekének nem a sértett férje, hanem a terhelt maga az apja. A terhelt a sértett és férje rokonai részére is elküldte az e-mailek egy részét, tájékoztatva őket a sértett és a közte fennálló kapcsolatáról. Emellett a terhelt a sértett mobiltelefonjára küldött nagymennyiségű sms-ekkel arra biztatta őt, hogy a kiskorú gyermekkel együtt költözzön hozzá. A terheltnek az eljárás során végig hangoztatott védekezése az volt, hogy a gyermeknek ő a vérszerinti apja, a vele való kapcsolattartás nem valósíthat meg zaklatást, a sértettel való kapcsolatfelvételei a viszonyuk és a közösnek vélt gyermek sorsának jogi rendezésére irányult. Az ügyben lefolytatott felülvizsgálati eljárásban a Kúria kifejtette, hogy a terhelt magatartásának önkényessége attól függetlenül megállapítható, hogy a magatartása alapjaként hivatkozott okok valósak-e vagy sem. Nincs jelentősége annak, hogy valóban a terhelt-e a sértett gyermekének vér szerinti apja. Viszonyuk a családi jog szabályai által rendezettek, törvényben meghatározottak az érintettek jogosítványai a gyermek családi jogállásának meghatározása, annak perelhetősége tekintetében. Erre figyelemmel a bűnösség megállapítása törvényes volt.

Egy másik járási ügyészség ügyében a terhelt és a sértett között a házassági életközösség megromlott, különköltöztek, majd köztük válóper is megindult. A terhelt közel egy év alatt 2659 alkalommal próbált mobiltelefonon kapcsolatba lépni a sértettel. A terhelt az esetek egy részében a közös gyermekre vonatkozó kapcsolattartást beszélte meg a sértettel. Ezen túlmenően azonban a terhelt a sértett részére kizárólag gyalázkodó, megalázó, trágár sms-eket küldött, amelyek a közös gyermekkel való kapcsolattartáshoz egyáltalán nem kapcsolódtak, azzal a terhelt a sértettet a mindennapi életvitelében kívánta lelkileg nyugtalanítani. Erre figyelemmel a bűnösség megállapítása törvényes volt.

III/C/2.

Több esetben a nyomozás során beszerzett híváslisták alapján megállapítható volt, hogy a sértett is többször kezdeményezett hívást a terhelt felé. Ennek okát célszerű a nyomozás során a sértett kihallgatásával tisztázni, hiszen ez adott esetben akár a bűnösség hiányának a megállapításához is vezethet. Bizonyos körülmények között ez akár tévedésre is alapot adhat, a terhelt feljogosítva érezheti magát a sértettel való kapcsolatteremtésre, amennyiben a sértett

is keresi vele a kapcsolatot, így pedig a terhelt kapcsolat-felvételi kísérlete nem lehet önkényes.

A sértett és a terhelt közti kapcsolatfelvételek kölcsönössége sem zárja ki ugyanakkor a bűnösséget. Sőt, a zaklatás törvényi tényállását kimerítő magatartás jogellenességét nem zárja ki az, hogy az elkövető egyben a sértett korábbi ugyanilyen magatartásának szenvedő alanya is (BH2014. 169.). A bűnösséget alátámasztó körülmény lehet, ha

- szignifikánsan többször veszi fel a kapcsolatot az elkövető a sértettel, mint fordítva,
- a kapcsolatot az elkövető indokolatlanul az éjszakai órákban veszi fel a sértettel, ami így kizárólag a sértett nyugtalanítását célozza,
- a sértett tanúvallomása alapján megállapítható, hogy kifejezésre juttatta a kapcsolat megszakítására vonatkozó szándékát, esetleg éppen azért vette fel a kapcsolatot az elkövetővel, hogy ezt közölje vele,
- a sértett csupán az elkövető felé fennálló kötelezettségei teljesítése érdekében veszi fel a kapcsolatot (pl. közös gyermek láthatásának a biztosítása), de az elkövető kapcsolat-felvételi kísérletei ezen túlmutatnak, a sértett nyugtalanításán kívül más célja nincs.

Egyes esetekben elkerülhetetlen, hogy a sértett és az elkövető napi vagy heti rendszerességgel ne találkozzon. Ilyen, ha pl. munkatársi kapcsolat áll fenn köztük, ugyanabban a társasházban élnek, vagy a fiatalok elkövető és a kiskorú sértett egy iskolába jár. A terhelt és a sértett közötti tartós, anyagi és munkajogi kötelezettségekkel járó munkaviszony léte a sértett számára nem teszi lehetővé a kölcsönös kommunikáció teljes és egyoldalú megszüntetését. Ezekben a helyzetekben is megvalósul a bűncselekmény, ha az elkövető által a sértett felé tanúsított magatartás, kapcsolatfelvétel, kommunikáció rendszeresen egyoldalú, tolakodó, jogos indok nélküli, a sértett megalázására irányul. A háborgatás más nyugalma ellen irányuló egyoldalú magatartás, célja, hogy a sértettben félelmet, szorongást, nyugtalanságot idézzen elő, erre pedig a tartós, a sértett megszégyenítésére, megalázására irányuló, túlnyomórészt szidalmazásból álló kapcsolatfelvételek mindenképpen alkalmasak. Hasonló okokból találta törvényesnek a Kúria a bűnösség megállapítását azon terhelt esetében, aki eredetileg vagyonvédelmi okból szereltetett fel az ingatlana elé egy videokamerát, de a társasháznak a kamera felszerelése ellen tiltakozó lakóit rendszeresen azzal fenyegette, hogy a felvételeket archiválja, és annak alapján különböző hatóságoknál fel is fogja őket jelenteni. A terhelt az általa rögzített felvételek és provokált helyzetek alapján több esetben is feljelentette a

sértetteket a rendőrségen. A Kúria álláspontja szerint a kamera önkényes használatával való folyamatos fenyegetés, az állandó megfigyelés alatt tartás kilátásba helyezése és az állandó megfigyelés alatt állás potenciális lehetősége félelemkeltő és rákényszeríti a sértetteket a magánéletük megváltoztatására. Ezen indokok mentén került sor a terhelték bűnösségének megállapítására az alábbi ügyekben.

Az egyik járási szintű ügyészség ügyében a vádlottak a velük egy társasházban lakó sértetteket rendszeresen úgy háborgatták, hogy a lépcsőházban váratlanul előugorva megijesztették őket, a beleegyezésük nélkül folyamatosan fényképfelvételeket készítettek róluk, nem ritkán a sértettek lakásainak nyitva hagyott ablakán is befotóztak, és trágár szavakat kiabáltak feljükk abból a célból, hogy őket megfélemlítsék.

Egy másik ügyben a vádlott rendszeresen, havonta több alkalommal szóban szidalmazta a közös tulajdonú, de külön bejáratú ingatlanban vele együtt lakó sértettet. A vádlott kifogásolta a sértett és családja életvitelét, a sértett unokáinak hangoskodását, ezért találkozásaik alkalmával rendszeresen szidalmazta, bántó megjegyzésekkel illette a sértettet. Egy alkalommal a vádlott a lakóház előtti lépcsőn állva a sértettet vízzel lelocsolta, mivel zavarta, hogy a sértett rendszeresen hangosan fújja az orrát a ház közös helyiségében.

III/D. Az elkövetői minőség

A vizsgálattal érintett ügyekben az elkövetői alakzatok pontos meghatározása nem okozott gondot, némi magyarázatot csak a közvetett tettesként való elkövetés igényel.

Az egyik ügyben a vádlott egyebek mellett azzal a módszerrel is háborgatta a sértettet, hogy egy internetes oldalon valótlán hirdetést adott fel, mely szerint a sértett a gépkocsiját a valós értékénél lényegesen alacsonyabb áron kívánja eladni. A vádlott a hirdetésben a sértett valós adatait, így a telefonszámát is megadta, hangsúlyozva, hogy a telefonszám bármikor hívható. A vádlott magatartásának következtében a hirdetést valósnak gondoló személyek a hirdetés megjelenésétől a hirdetés törléséig folyamatosan hívták a sértettet.

Egy másik ügyben a vádlott a sértett mindennapi életvitelébe oly módon is beavatkozott, hogy miután az élettársi kapcsolatuknak a sértett véget vetett, a vádlott a még az élettársi kapcsolatuk alatt a sértettől készült intim fotókat internetes erotikus társskereső oldalakra töltötte fel. A vádlott a sértett valódi nevével, telefonszámaival olyan hirdetési szöveget adott fel, mintha a

sértett szexuális partnert keresne, ehhez a sértett email címét is megadta. A hirdetés nyomán számos személy kereste fel a sértettet elektronikus úton és tett neki szexuális ajánlatot.

A fenti ügyekben helytállóan állapította meg az ügyészség, hogy az említett – közvetett tettesként kifejtett – magatartások is a zaklatás keretében értékelhetőek. Ezen ügyekben ugyanis a terhelt úgy avatkozott be a sértett magánéletébe, hogy a sértett szándékával ellentétes kapcsolat felvételére tévedésben lévő személyeket használt fel, a cselekmény törvényi tényállási elemeit az általa megtévesztett személyek valósították meg.

III/E. A zaklatás minősített esetei

Az esetek döntő részében az ügyészségek a vádirati tényállás szerinti cselekményt helyesen a minősítették a Btk. 222. §-ának (3) bekezdése szerint.

Az egyik járási szintű ügyészség a vádiratában az 1978. évi IV. törvény 176/A. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint minősítette annak a vádlottnak a cselekményét, aki 2012. június 5-én és 2012. július 7-én a feleségét a toroka elvágásával fenyegette meg telefonon. Helyesen az 1978. évi IV. törvény 176/A. §-a (3) bekezdése a) pontjának II. fordulata szerint minősült volna a cselekmény, hiszen a zaklatást a házastársa sérelmére követte el a terhelt.

A vizsgált ügyek körében a zaklatás minősített esetei közül szinte csak a (volt) házastárs vagy (volt) élettárs sérelmére megvalósított cselekmények fordultak elő. Ezek megállapíthatósága rendszerint nem okoz gondot, egyes esetekben azonban az élettársi viszony fennállása – a cselekmény súlyosabb minősítése miatt – körültekintőbb vizsgálódást igényel.

Az egyik járási ügyészség a vádiratában a terheltet a volt élettárs sérelmére, személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegetve elkövetett zaklatás büntetével vádolta. A sértett feljelentése és tanúvallomása szerint 2012. november 10. napja körüli időben ismerkedett meg a terhelttel. Kapcsolat alakult ki köztük, és a terhelt néha a lakásába is átköltözött, de a kapcsolatuk alatt előfordult, hogy a terhelt hazaköltözött, majd négy napra rá visszament a sértetthez. A kapcsolatot a sértett véglegesen 2013. június 30-án szakította meg, de a terhelt már 2013. április 10. napja óta zaklatta őt telefonon és személyesen is. A gyanúsított a nyomozati vallomásában nem részletezte, hogy a véleménye szerint 5 hónapig fennálló együttélés miben is merült ki. A sértetti előadás alapján kétséges, hogy a sértett és a terhelt rövid ideig, kb. fél évig fennálló érzelmi közössége megfelelt-e az 1959. évi IV. törvény 685/A. §-a szerinti élettársi

kapcsolat fogalmának, hiszen ezen időszak alatt is előfordult, hogy a terhelt különköltözött, arra pedig adat nem merült fel, hogy a közös ingatlanban lakás egyúttal gazdasági életközösséget is jelentett-e köztük. Az élettársi kapcsolat fennállásának tisztázása – és így a minősített eset megállapíthatósága végett – a sértett és a gyanúsított részletesebb kihallgatása lett volna indokolt.

III/F. Egység, halmazat

III/F/1.

Az (1) bekezdés szerinti zaklatás csak természetes egység lehet. Önmagában egy-egy háborgatási cselekmény, kapcsolatfelvétel még nem valósít meg bűncselekményt, az egyes részecselekmények együttesen alkotnak rendszeres, háborgató magatartást, így folytatólagosan elkövetett bűncselekményről ebben az esetben nem lehet szó.

A járási ügyészség a vádiratában ezért helytelenül minősítette folytatólagosan, volt élettárs sérelmére elkövetett zaklatás vétségének azt a cselekményt, amikor a vádlott a volt élettársát az életközösségük 2012. június 1. napját követő megszűnése után hetente többször is, 2013. június 1-jét megelőző héten minden napon felkereste a sértettet annak akarata ellenére a kapcsolatuk helyreállítása céljából, továbbá 2012. december 19. napja és 2013. július 31. között 897 alkalommal hívta a sértettet a telefonján.

III/F/2.

Amennyiben a terheltet ugyanazon sértett sérelmére elkövetett zaklatás miatt már elmarasztalták, az ezen ítélet jogerőre emelkedése előtt elkövetett, a jogerős ítélet tényállásában nem szereplő, de azzal az (1) bekezdés szerinti zaklatás esetén természetes egységet, a (2) bekezdés szerinti zaklatás esetén folytatólagos törvényi egységet képező részecselekmények miatt a 6/2009. BJE szerint vádemelésnek nincs helye. A vizsgált ügyek között előfordult olyan eset, amelyben megállapítható volt, hogy a terheltet korábban már elítélték ugyanazon sértett sérelmére elkövetett zaklatás miatt, azonban a fentiek szerint ítélt dolgot képező cselekmény miatti vádemelésre nem volt példa.

III/F/3.

Tipikusan előforduló eset, hogy a terhelt a sértettet rendszeresen, tartósan háborgatja, de egy-két alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekménnyel is fenyegeti. Az (1) és a (2)

bekezdés szerinti zaklatást is magában foglaló cselekménysor minősítése az ügyészségi gyakorlatban nem egységes.

A vizsgálattal érintett egyik ügyben a vádiratnak a zaklatásra vonatkozó része szerint a vádlott 2013. november 16-tól kezdődően 2014. január 29-ig rendszeresen személyes kapcsolatfelvételre törekedett a sértettel annak kifejezett kérése ellenére. A vádlott rendszeresen felkereste a sértettet a munkahelyén, a lakásán, valamint személygépkocsival több alkalommal követte őt a városban. 2014. január 29-én a vádlott a sértett munkahelyén megjelent, a sértetthez odament és megfenyegette azzal, hogy „ki fogja nyírni.” A vádirat ezt a cselekménysort (2) bekezdés szerinti zaklatásnak minősítette.

Egy másik ügyben benyújtott vádirat szerint a vádlott 2013. június 24-én telefonon és személyes találkozásuk alkalmával többször is megölésével fenyegette a volt feleségét, 2013. június 24. és 2013. szeptember 29. között pedig rendszeres hívásaival, sms-ekkel háborgatta a sértettet annak ellenére, hogy a sértett a kapcsolattartás elől elzárkózott. E cselekményt a járási ügyészség kizárólag volt házastárs sérelmére személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegetve elkövetett zaklatás büntettének minősítette, az (1) bekezdés szerinti zaklatás tekintetében azonban a nyomozást megszüntette. A megszüntetés indoka, hogy a 2013. június 24-i személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegetés és a 2013. június 24-től szeptember 29-ig tartó háborgatás megfelel a folytatólagoosság törvényi feltételeinek, de a 2013. június 24-i fenyegetés minősül súlyosabban, így az (1) bekezdés szerinti zaklatás, annak szubszidiárius jellege miatt már nem állapítható meg.

Az egyik járási szintű ügyészség ügyében a Btk. 222. §-a (2) bekezdésének b) pontjába ütköző, folytatólagoosan elkövetett zaklatás vétségének minősítette annak a vádlottnak a cselekményét, aki 2011 novembere és 2012. június 29. között 110 telefonhívásával háborgatta a sértettet, de ebben az időtartamban olyan tartalmú sms üzeneteket is küldött a sértettnek, amelyben annak látszatát keltette, hogy a sértett testi épsége közvetlen veszélyben van.

A fentiekkel ellentétben egy másik ügyészség a Btk. 222. §-a (2) bekezdés b) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontjának II. fordulata szerint minősülő zaklatás büntettének valamint a Btk. 222.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés I. fordulata szerint minősülő zaklatás vétségének minősítette azt a cselekményt, amikor a terhelt nem tudott belenyugodni abba, hogy a sértett az élettársi kapcsolatnak véget vetett és új párkapcsolatot létesített egy másik személlyel. Ezért a terhelt abból a célból, hogy a sértett mindennapi életvitelébe beleavatkozzon, annak akarata ellenére 2013. február 01. és 2013. március 5. napja között 204 alkalommal

kísérelt meg mobiltelefonon kapcsolatba lépni vele. 2013. február 14-én azonban a terhelt ismeretlen módon bejutott a sértett ingatlanába, ott az éjjeli szekrényen elhelyezett egy 4 mm kaliberű Flobert töltényt, majd a volt élettársának egy olyan tartalmú sms-t küldött mely szerint ha hazaér, talál valamit az éjjelin. A maradék a sértett új társára vár, van belőle sok.

Egy újabb vádiratban az (1) és a (2) bekezdéses zaklatás halmazatának tekintette az ügyészség azt a cselekményt, amikor a vádlott a sértettnek 2013. november 6. 2013. december 2. között szinte napi rendszerességgel írt gyalázkodó, obszcén üzeneteket a Facebook közösségi oldalon, azonban egyes üzenetekben a sértettet személy elleni erőszakos cselekménnyel is megfenyegette.

Az egyik járási szintű ügyészség szintén az (1) és (2) bekezdéses zaklatás halmazatát látta megállapíthatónak abban az ügyben, amikor a vádlott a sértettel annak akarata ellenére rendszeresen megpróbálta felvenni a kapcsolatot a sértett magánéletébe történő önkényes beavatkozás végett, majd a legutolsó alkalommal veréssel is megfenyegette.

Az (1) bekezdés szerinti zaklatás szubszidiárius cselekmény, vagyis csak akkor állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg. A szubszidiaritás azonban a látszólagos alaki halmazat feloldására szolgál, vagyis arra az esetre, amikor a terhelt egyetlen cselekménye egyszerre látszólag több törvényi tényállást is megvalósít. Ha azonban a terheltnek vannak időben, térben elkülönülő részcselekményei, alaki halmazatról nem lehet szó. Ebből következik, hogy a terheltnek az olyan, a sértettet háborgató kapcsolatfelvételei, amelyeknél személy elleni erőszakos cselekménnyel való fenyegetés nem hangzik el, nem maradhatnak értékelés nélkül. Ilyen esetekben az (1) és a (2) bekezdés szerinti zaklatás valódi anyagi halmazatban állhat egymással.

III/F/4.

Előfordul, hogy az elkövetőnek a sértettel fennálló alapkonfliktusa akaratlanul is kihat más személyekre. Így például ha az elkövető a sértettet a vezetékes telefonszámán hívja fel, de azt egyes alkalmakkal a sértettel együtt élő szülők veszik fel. Hasonlóképp, ha az elkövető személyesen veszi fel a kapcsolatot a sértettel annak lakásán, így az elkövető háborgatását a lakásban a sértettel együtt élő hozzátartozók is elszenvedik. Ilyenkor az elkövető nyilvánvalóan kizárólag a sértett magánéletébe akar beavatkozni, és közömbös aziránt, hogy a cselekményével a hozzátartozók életvitelét is rendszeresen zavarja. Mivel a zaklatás célzatos

bűncselekmény, azt csak egyenes szándékkal lehet elkövetni, így a bűncselekmény kizárólag az alapkonfliktussal érintett sértett sérelmére valósul meg.

Több esetben tapasztalható volt, hogy a terhelt azért, hogy a sértettnél elérje azt, hogy vegye fel vele a kapcsolatot, illetve hogy a sértettet nyugtalanítsa, életvitelét ellehetetlenítse, nemcsak a sértettet, hanem annak közvetlen környezetét, így pl. a munkatársait, barátait vagy a hozzátartozóit is felkeresi, telefonon felhívja, tudva azt, hogy az üzenetet tőlük, rajtuk keresztül a sértett meg fogja kapni. Ezek a részselekmények – függetlenül attól, hogy a kapcsolatfelvétel nem a sértett, hanem annak környezete felé történik - az alapkonfliktus sértettje sérelmére elkövetett zaklatás keretein belül értékelendők egészen addig, amíg az elkövető célzottan már a sértett hozzátartozói, munkatársai mindennapi életvitelét is rendszeresen, egyoldalúan, önkényesen ellehetetleníti. Ha tehát az elkövető célpontja már nem pusztán az alapkonfliktus sértettje, hanem pl. annak hozzátartozója is – így, ha a hozzátartozó megfélemlítése céljából az ő részére is rendszeresen szidalmazó tartalmú üzeneteket küld, vagy a hozzátartozó magánéletébe is önkényesen beleavatkozik a kifejezetten neki küldött, kirívóan nagyszámú üzenetekkel –, akkor a hozzátartozó sérelmére is külön megállapítható a zaklatás.

Az egyik járási szintű ügyészség ügyében a sértett megszakította a terhelttel a párkapcsolatát. A vádlott ebbe nem tudott beletörődni, ezért a sértett akarata ellenére rendszeresen megjelent annak lakásánál, két és fél hónapon keresztül naponta legalább 40 hívást kezdeményezett a sértett mobiltelefonjára. A vádemelést az ügyészség eredetileg elhalasztotta. A vádlott azonban továbbra sem tudta feldolgozni a sértettel történő szakítást, ezért vele és a hozzátartozóival is igyekezett felvenni a kapcsolatot azért, hogy a sértett életének részese legyen, róla információt szerezzen. A vádhalasztás tartama alatt a vádlott a sértett testvérét és édesanyját azok kifejezett tiltakozása ellenére rendszeresen telefonon hívogatta, sms-eket küldött nekik, őket a lakóhelyükön is többször felkereste, mozgásukat esetenként a késő esti órákban is figyelte. Amikor a vádlott hozzátartozói nem adtak információt a vádlott volt szerelme hollétéről, idegességében megfenyegette a sértett testvérét azzal, hogy őt kirúgatja a munkahelyéről, tönkreteszi az életét, a sértett édesanyját pedig azzal, hogy addig fogja idegesíteni, amíg infarktust nem kap. A kizárólag a sértett testvére és édesanyja sérelmére megvalósított zaklatás miatt az elkövetés helye szerinti járási ügyészség vádat emelt. Utóbbi ügyben egyértelműen megállapítható volt a vádlott által küldött sms üzenetek tartalma alapján, hogy a terhelt célja már nem kizárólag a volt szerelmével történő önkényes kapcsolatfelvétel volt, hanem annak testvére és édesanyja megfélemlítése is. Ezekkel az üzenetekkel ugyanis nemcsak azt akarta elérni a

vádolt, hogy a hozzátartozókon keresztül fel tudja venni a kapcsolatot a volt párjával, hanem célzottan annak hozzátartozóit fenyegette, szidalmazta, háborgató magatartása így már ellenük is irányult.

A vizsgálat alá vont egyik ügyben a terhelt a korábban vele érzelmi kapcsolatban állt sértettet annak akarata ellenére rendszeresen háborgatta, ám a sértett feleségét is rendszeresen, kb. 8 hónap alatt 211 alkalommal hívta annak mobiltelefonján, illetve sms üzenetet küldött neki. A hívások alkalmával a terhelt provokálta a sértett feleségét azzal, hogy azt állította, hogy a sértett még mindig a terhelttel együtt van, tőle a terhelt gyereket vár, így a cselekménye a sértett feleségének nyugtalanítására is irányult. A járási ügyészség helyesen ismerte fel, hogy a terhelt a sértett felesége sérelmére is zaklatást követett el.

III/F/5.

Számos olyan bűncselekmény van, amelynek a törvényi tényállásában meghatározott egyik elkövetési magatartás a fenyegetés (pl. magánlaksértés, kényszervallatás, hivatalos személy elleni erőszak, rablás, zsarolás, önbíráskodás stb.). Általánosságban megállapítható, hogy ezekben az esetekben az elkövető célja nem pusztán a sértett megfélemlítése, hanem annál több: a sértettben kialakult félelem révén kíván lakásába bejutni, tőle idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett megszerezni, valós vagy vélt követelésének érvényt szerezni stb. Ezekben az esetekben tehát a (2) bekezdés szerinti zaklatáshoz képest speciális cselekmény valósul meg, így ezekkel alaki halmazatban a zaklatás nem állhat.

Az egyik ügyben a vádlott 2011. szeptember 6-án garázdaságot követett el, az erőszakos cselekménye a sértett személye ellen irányult. A garázda cselekménynek az időközben a helyszínre riasztott rendőrjárőr vetett végett. A vádlott a történetek miatt haragudott a sértettre és szerette volna elkerülni a rendőrségi eljárást, így 2011. szeptember 8-án telefonon felhívta őt és közölte vele, hogy „elvágja a torkát, ha fel meri jelenteni, agyon lesz szurkálva, addig nem nyugszik, amíg őt élve látja.” Az ügyészség e cselekményt az 1978. évi IV. törvény 176/A. §-a (2) bekezdésének a) pontjába ütköző személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegetve elkövetett zaklatás vétségének minősítette, ahogy az elsőfokú bíróság is. A másodfokú bíróság helytállóan mutatott rá arra, hogy a vádlott a fenyegetéssel azt akarta elérni: a sértett ne tegyen ellene feljelentést, így ez a cselekmény az 1978. évi IV. törvény 242/A. §-ának (1) bekezdésébe ütköző, büntetőügyben elkövetett hatósági eljárás akadályozása büntetvény törvényi tényállási elemeit is megvalósítja. A másodfokú bíróság a telefonon elhangzott cselekmény esetében a zaklatás és az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény halmazatát állapította meg, azonban a

cselekmény helyesen kizárólag a büntetőügyben elkövetett hatósági eljárás akadályozása büntettének minősül.

Amennyiben az elkövető nem azért fenyegeti meg a sértettet, hogy az a rá vagy más személyre tett feljelentését, terhelő vallomását vonja vissza (vagy a bizonyítékok alapján ez tényként nem állapítható meg), hanem a fenyegetés kiváltó oka a sértett által tett feljelentés ténye, úgy a cselekmény csupán zaklatásként értékelendő.

A járási ügyészség vádiratában foglalt tényállás szerint a sértett az I. rendű vádlottra nézve terhelő vallomást tett egy könnyű testi sértés vétsége miatt indult büntetőeljárásban, amiért az I. rendű vádlott édesapja: a II. rendű vádlott is megharagudott a sértettre. A II. rendű terhelt 2012. szeptember 22. és 2012. október 2. napja között több alkalommal megfenyegette a sértettet, hogy a tanúvallomása miatt megveri, elvágja a nyakát. A járási ügyészség helyesen minősítette a vádiratban a II. rendű terhelt cselekményét személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegetve elkövetett zaklatás vétségének, mivel a II. rendű terhelt célja csak a sértett megfélemlítésére irányult, de nem kényszerítette a vallomása megváltoztatására.

III/F/6. A (2) bekezdés szerinti zaklatás és az élet vagy testi épség elleni bűncselekmények viszonya

Amennyiben a terheltet bántalmazásra irányuló szándék vezeti, és ezzel összefüggésben akár közvetlenül a tettelegesség előtt, akár a bántalmazás közben meg is fenyegeti a sértettet személy elleni erőszakos bűncselekménnyel, akkor a (2) bekezdés szerinti zaklatás beleolvad a bántalmazással kifejtett bűncselekménybe, külön nem értékelhető. Ha a fenyegetések egy nézeteltérés nyomán kialakult düh indulatban, a testbántalmazási szándék verbális kifejezésre juttatásaként hangzanak el, s az elkövető bántalmazza is a sértettet, akkor a célzat nem a rémületben tartás, a félelemkeltés, hanem az indulat levezetése, így - a cselekménysort természetes egységként kezelve - csak a megvalósult élet vagy testi épség elleni bűncselekmény állapítható meg. (BH2011.303., BH+2013.5.186.). Általánosságban is kijelenthető, hogy a személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó cselekménnyel fenyegetve elkövetett zaklatás elkövetőjének célja a sértett megfélemlítése, ezért a cselekmény nem valósul meg akkor, ha az elkövető csak a pillanatnyi düh levezetéseként, komoly szándék nélkül, esetleg a tőle megszokott trágárság részeként teszi meg a kijelentéseit.

Az egyik járási szintű ügyészség vádirata szerint a vádlott a sértettet, aki egyben korábbi élettársa is volt, annak lakásán szidalmazni kezdte, majd egy kést vett elő és megfenyegette őt és a sértettnek a lakásban tartózkodó testvérét, hogy mindkettőjüket leszúrja. A terhelt ezután a kést eltette, de a volt élettársa haját megragadva őt a földre rántotta, majd őt többször ököllel, középest meg nem haladó erővel a fején megütötte. A sértett a bántalmazás következtében 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett, de a bántalmazás módjára figyelemmel ennél súlyosabb, 8 napon túl gyógyuló sérülés kialakulásának a reális veszélye fennállt. A vádlott volt élettársa és testvére közül csak a volt élettárs terjesztett elő magánindítványt a zaklatás tekintetében. Az ügyészség a vádlott volt élettársa sérelmére elkövetett cselekményét súlyos testi sértés büntette kísérletének és volt élettárs sérelmére elkövetett zaklatás büntetének minősítette. A sértett és a testvére tanúvallomásából megállapítható, hogy a vádlott cselekménye a szidalmazásból a késsel történő fenyegetésbe ment át, amely aztán a sértett bántalmazásba torkollott. A vádlott magatartása folyamatos volt, a késsel történő hadonászó mozdulatok lényegében a bántalmazáshoz vezető indulat levezetését szolgálták. Erre figyelemmel a cselekmény – miként azt az eljáró bíróság megállapította – csak súlyos testi sértés büntette kísérletének minősült, amellyel a zaklatás büntette valós alaki halmazatban nem volt megállapítható.

Egy másik ügyben súlyos testi sértés büntetének kísérlete mellett a házastárs sérelmére elkövetett zaklatás büntetének is minősítették azt a cselekményt, amikor a vádlott a házastársát hosszasan, különböző módszerekkel bántalmazta, miközben többször kijelentette, hogy a sértettet „úgyis kinyírja, élve nem teszi ki a lábát a lakásból.” A testi épség elleni cselekmény mellett a fent kifejtettek szerint a zaklatás nem lett volna megállapítható.

Előfordult ugyanakkor olyan eset is, amikor a terhelt a sértettet a személy ellen irányuló erőszakos cselekmény után közvetlenül – esetleg a cselekmény közben -, de a jövőre nézve fenyegette meg. Amennyiben a bántalmazás befejezése utáni a jövőre irányuló fenyegetés, úgy valójában nem alaki, hanem anyagi halmazatról van szó, hiszen az elkövetési magatartás folyamatos ugyan, de időben egymást követi a testi épség elleni cselekmény valamint a zaklatás. A halmazat ilyen esetben valós, a terhelt a tettlegesség miatt a sértettben kialakult félelmet kívánja a későbbiekre nézve is fenntartani. Ugyanakkor a vizsgálat adatai alapján nem állapítható meg kiforrott joggyakorlat azon esetek minősítésére, ha az elkövető a sértettet a bántalmazás közben, de a jövőre nézve fenyegeti meg. Ebben az esetben a zaklatás alaki halmazatban történő megállapítása látszik indokoltnak, mivel a terhelt a sértettben azt a riadalmat akarja kialakítani, hogy a terhelt részéről a jövőben, hasonló feltételek mellett újabb tettlegességre számíthat.

A vizsgálattal érintett egyik ügyben a vádlottat a társasház udvarán lakógyűlésre várakozó lakók előtt a sértett megfedte korábbi viselkedéséért, aminek hatására a vádlott a sértettet két kézzel ellökte. A sértett a fejét a falba verte és elesett, a vádlott a földön fekvő sértettet ököllel ütlegelni kezdte. A sértett a bántalmazás következtében 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett. A terhelt cselekménye a lakókban riadalmat keltett. Miután a lakók lefoglák a vádlottat, a vádlott a sértettnek azt ordította, hogy „nem érdekel, ha 20 évet kapok, akkor is meg fogsz dögleni, felvágom és kiszedem a beleidet!” A vádirat a jogerős ítélettel egyezően helyesen garázdaság vétségének, könnyű testi sértés vétségének és zaklatás vétségének minősítette a cselekményt, a személy elleni erőszakos cselekménnyel való fenyegetésre ugyanis már a bántalmazás befejezése után került sor.

III/F/7. A garázdaság és a (2) bekezdés szerinti zaklatás viszonya

A garázdaság és a zaklatás elhatárolása szempontjából az a döntő, hogy míg a garázdaság esetében az elkövető szándéka fizikai ráhatásra irányul, addig a zaklatás esetében az elkövető a személy ellen irányuló fizikai ráhatással - akár szóban, akár ráutaló magatartással (így pl. a nyak elvágását utánzó mozdulattal) - csupán fenyegetőzik. Amennyiben a fizikai ráhatással fenyegetés a sértettben történő félelemkeltés célzatával történik, a magatartás alkalmas lehet a zaklatás vétségének megállapításához (BH2013. 294.).

A vizsgálat alá vont egyik ügyben a vádlottat kérésére a sértett szállította haza autóval. A vádlott egy útkereszteződésben a sértettet megállásra szólította fel, aki ennek eleget tett, majd miután észlelte, hogy a vádlott elő akar venni valamit a kocsiból, megijedt és kiugrott az autóból. A vádlott is kiszállt a kocsiból, és egy késsel a sértettet szűrő mozdulatokkal egy utcasaroknyit kergette, miközben azt kiabálta, hogy „megöllek, szétszukkállak, lelőlek, meg fogsz halni!” Az ügyészség a vádiratban a cselekményt felfegyverkezve elkövetett garázdaság büntettének minősítette, később azonban azt zaklatás vétségére módosította. A vádlott cselekménye valóban zaklatás vétségének minősült helyesen, mivel a szűrő mozdulatokkal a szándéka csak a sértett megijesztésére irányult, nem pedig testi sérülés okozására. A bíróság ezt követően nyilatkozta a sértettet, hogy kíván-e magánindítványt előterjeszteni. A bíróság ezen intézkedése helytálló volt, hiszen a Be-nek az a rendelkezése, amely szerint a magánindítvány előterjesztésére jogosult nyilatkozatát be kell szerezni, ha az eljárás megindulását követően „derül ki”, hogy a cselekmény csak magánindítványra büntethető, nem kizárólag azokra az esetekre vonatkozik, ha az eljárás megindítása után új adatok vagy tények kerülnek napvilágra, hanem azokra az esetekre is, ha a büntetőügyben eljáró hatóságnak az ügyvel kapcsolatos jogi értékelése megváltozik, ez utóbbi eset is alapul szolgálhat a magánindítvány előterjesztésére való

felhívásra (BH2001.58.). Tekintettel arra, hogy a sértett a felhívástól számított 30 napon belül nem nyilatkozott, az eljárás megszüntetésére került sor.

Amennyiben az elkövető által alkalmazott erőszak személy ellen irányul, és eközben személy elleni erőszakos cselekménnyel meg is fenyegeti ugyanezt a személyt, úgy a zaklatás – az előző pontban kifejtettek szerint, feltéve, hogy az nem súlyosabb, mint a garázdaság – beleolvad a garázdaságba.

Az egyik ügyben a vádlott egy sörözőben minden ok nélkül belekötött a vendégekbe, őket szidalmazta. A vádlott a vendégek egyikét, 1. számú tanút a szidalmazásán és fenyegetésén túl több alkalommal meg is lökte, míg a szintén vendégként jelen lévő 2. számú tanút – azt követően, hogy tőle a vádlott cigarettát kért, de azt a sértett megtagadta arra hivatkozva, hogy nem dohányzik – félelemkeltési célzattal azzal fenyegette meg, hogy „szétveri a pofáját.” A z eljáró ügyészség helyesen minősítette garázdaság vétségével halmazatban (2) bekezdés szerinti zaklatásnak a vádlott cselekményét, mivel a garázdaság során alkalmazott erőszak az 1. számú tanú ellen irányult, de a testi épség elleni cselekménnyel már egy másik vendéget, a 2. számú tanút fenyegette meg.

A garázdaság esetében is irányadó, hogy amennyiben az elkövető a cselekmény után – esetleg közben -, azonban a jövőre nézve a sértettet személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegeti meg, úgy a garázdaság és a zaklatás halmazata megállapítható.

Az egyik vizsgált ügyben a vádlott egy gyógyszertár előtt odament korábbi ismerőséhez, akinek vállal nekiment, kezeivel lökdöste és számon kérte, hogy miért ment az ő kerületébe. A vádlott lökdösés közben szidalmazta a sértettet és azzal fenyegette, ha megint megjelenik az „ő kerületében”, akkor hívja az ismerőseit, akik elbánnak vele és meg fogják csapni. A bántalmazás és a fenyegetés elől a sértett a gyógyszertárba menekült. 8 perccel később a vádlott a sértett férjét is felhívta, akivel közölte, hogy „takarítsa el” onnan a feleségét, majd fenyegette, hogy ha megjelenik újra ebben a kerületben, akkor mindkettejüket megcsapkodja. A járási szintű ügyészség – a jogerős ügydöntő határozattal egyezően - a vádlott cselekményét garázdaság vétségének és 2 rb. zaklatás vétségének minősítette. A gyógyszertár előtt elkövetett garázdaság és zaklatás alaki halmazatban történő megállapítása helyes volt, hiszen a terhelt a tettlegességgel kívánta nyomatékosítani, hogy legközelebb is hasonló személy ellen irányuló erőszakos cselekményre számíthat a sértett, amennyiben a terhelt felszólításának nem tesz eleget.

Egy másik ügyben a vádlott tudomást szerzett arról, hogy a lánya több esetben pofozkodásba torkolló szóváltásba keveredett a 11 éves sértettel az iskolában. A vádlott az iskola folyosóján közölte a sértettel, hogy a lányáról szálljon le, majd amikor a sértett el akart menni, több tanuló jelenlétében megfogta a nyakát és a falhoz nyomta, a sértett feje a falnak ütődött. A vádlott ezután elengedte a sértettet, aki a mellékhelyiségbe menekült. A vádlott ide is követte, majd megfenyegette, hogy „ha bárki hozzá mer nyúlni a lányához, megöli a sértettet.” Az ügyészség ezt a cselekményt – helyesen - szintén garázdaságnak és zaklatásnak minősítette, mivel a jövőre irányuló fenyegetések a sértett testének erőszakos, bántó jellegű érintése után hangzottak el.

Amennyiben a garázdaság elkövetője által alkalmazott erőszak nem személy, hanem dolog ellen irányul, úgy a garázdaság és a (2) bekezdés szerinti zaklatás alaki halmazata nem kizárt, figyelemmel kell lenni azonban a garázdaság szubszidiárius voltára. A garázdaság vétsége és a zaklatás büntette így alaki halmazatban nem állhat, erre azonban a vizsgált ügyekben nem volt példa.

Az egyik járási ügyészség ügyében a vádlott megjelent a sértett ingatlana előtt, az utcán ittas állapotban zörgette a ház ablakát, rugdosta és próbálta benyomni az ingatlan kapuját és közben kiabált befelé az otthon tartózkodó sértettnek, hogy ha nem jön ki, rágyújtja a házat. E részcselekményt a járási ügyészség garázdaság vétsége és zaklatás vétsége alaki halmazatának minősítette, a fentiek szerint helyesen.

III/F/8. A hivatalos (közfeladatot ellátó) személy elleni erőszak és a (2) bekezdéses zaklatás halmazata

Ha az elkövető a hivatalos személyt (közfeladatot ellátó személyt) a jogszerű eljárása során személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegeti meg, és ezzel a sértettet a jogszerű eljárásában akadályozza, vagy intézkedésre kényszeríti, akkor csak a hivatalos személy elleni erőszak bűncselekménye állapítható meg.

Ha viszont az elkövető a hivatalos személyt vagy a közfeladatot ellátó személyt, annak eljárása miatt fenyegeti meg személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekménnyel, úgy ez a hivatalos személy elleni bűncselekmény szempontjából nem tényállásszerű, hiszen csak a hivatalos eljárásban, azalatt történt fenyegetés az, ezért az ilyen cselekmény csak zaklatásnak minősülhet. Hasonlóképpen zaklatás valósul meg akkor is, ha az elkövető a hivatalos személyt (közfeladatot ellátó személyt) a jogszerű eljárása során fenyegeti meg személy elleni erőszakos cselekménnyel, de ezzel a sértettet az eljárásban nem akadályozza és intézkedésre sem kényszeríti. A közfeladatot ellátó személynek az e

minőségéből eredő feladatellátást követő - tehát jogszerű eljárást már nem akadályozó - személy elleni erőszakos (vagy közveszélyt okozó) büntetendő cselekmény elkövetésével való fenyegetése nem ad alapot a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetettének megállapítására, hanem zaklatás vétségének minősül (BH2014.40.).

Az eljáró ügyészség a vádiratában helyesen zaklatásnak minősítette a vádlottnak azt a cselekményét, amikor az őt más bűncselekmény miatt a kerületi rendőrkapitányság épületébe előállító rendőr sértettet – annak intézkedését sérelmezve – megfenyegette azzal, hogy „Ezért kicsinállak, úgyis megtudom, hogy hol laksz, hajnalban két órakor rád rúgom az ajtót! A feleségeddel együtt elintézek, a gyerek meg elfér a mosógépbe vagy a mikroba! Esküszöm, hogy ha 3 évet vagy 100 évet kell ülnöm, ha kijövök, kicsinállak!” A kezdetben hivatalos személy elleni erőszak büntette miatt tett feljelentést korábban nyomozó ügyészség – helyes indokokkal – a kerületi rendőrkapitánysághoz azzal tette át, hogy a terhelt fenyegetései a rendőri intézkedés lefolytatását érdemben nem befolyásolták, az zavartalanul folyt le. A terhelt a fenyegető kijelentéseit nem azért tette, hogy vele szemben a sértett a rendőri intézkedést ne folytassa le, hanem már önmagában a rendőri intézkedés megkezdése miatt. Erre figyelemmel a hivatalos személy elleni erőszak büntette nem állapítható meg, csupán a zaklatás vétsége.

Ugyanígy helyesen minősítette zaklatásnak a járási ügyészség a terheltnek azon cselekményét, hogy az általános iskolában a lánya tanárnőjétől számon kérte, hogy „miért nyúl a gyerekéhez, miért állít valótlan dolgokat”, majd megfenyegette azzal, hogy „majd adok én neked, megverlek, felakasztok mindenkit.” Az iskola igazgatónőjének kellett a vádlott és a sértett közé állnia, hogy megakadályozza a vádlott részéről az esetleges tettlegességet. Bár a terhelt fenyegetése ebben az esetben is a közfeladatot ellátó személy sértett korábbi intézkedésével volt összefüggésben, ezúttal sem akadályozta őt az eljárásában.

III/F/9.

A vizsgálat adatai szerint nincs még kialakult gyakorlat abban a kérdésben, hogy a Btk. 222. §-a (2) bekezdésének a) pontjába ütköző zaklatásnál hogyan kell értelmezni azt, ha az elkövető a másik személyre tekintettel annak hozzátartozóját vagy mindkettőjüket fenyegeti meg, és ehhez képest ki jogosult a magánindítvány előterjesztésére.

Az egyik ügyben a vádlott szóban és sms-ben több alkalommal megfenyegette volt élettársát azzal, hogy ha ki mer békülni a jelenlegi férjével, akkor megöli a férfit, illetve volt élettársát azzal is megfenyegette, hogy ha nem lehet az övé, akkor elteszi láb alól. A kerületi ügyészség és a jogerős ügydöntő határozat is egy rendbelinek minősítette a cselekményt.

A példaként felhozott ügyben a terhelt csak egy személlyel közölte a fenyegetéseit azzal, hogy az abban foglalt személy elleni erőszakos büntetendő cselekményének az elszenvedője nemcsak e személy lesz, hanem azok hozzátartozói is. Helytállónak tekinthető a cselekmény egy rendbelinek történő minősítése, hiszen a terhelt ugyan több személy megfélemlítésére törekedett, de a fenyegetéseit csak egy személlyel közölte, és tisztában volt azzal is, hogy a hozzátartozói viszony miatt a fenyegetés reálisan eljuthat a jelen nem lévő személyhez is. Ebből kiindulva pedig a magánindítvány előterjesztésére bármelyik megfenyegetett személy jogosult.

A fentiektől meg kell különböztetni azt az esetet, amikor az elkövető a másik személyt és rá tekintettel annak hozzátartozóját külön-külön is megfenyegeti. Így a III/F/7. pontban ismertetett ügyben az ügyészség a cselekményt helyesen kétrendbeli zaklatásnak minősítette, mivel a terhelt először a sértettet személyesen, majd pár perccel később telefonon annak férjét is egyaránt személy elleni erőszakos büntetendő cselekménnyel fenyegette meg.

III/G. A tényállás-felderítéssel kapcsolatos tapasztalatok

Számos ügyben tapasztalható volt, hogy a terhelt sms üzeneteket is küldött a sértett részére. Amennyiben a sértett telefonjában még megtalálhatóak a sms-ek, úgy annak dokumentálása szükséges. Amennyiben pedig a kapcsolatfelvétel vagy a fenyegetés nem csupán telefonon, hanem e-mailben vagy internetes közösségi oldalakon keresztül történik, úgy az ezekkel összefüggő dokumentumok beszerzése is indokolt.

Az sms, mms, e-mail, és egyéb úton elküldött üzenetek dokumentálása segíthet annak eldöntésében, hogy az elkövető valóban a sértett megfélemlítésére, magánéletének megzavarására törekszik, vagy a kapcsolatfelvételnek van egy jogilag is méltányolható indoka. Ezen túlmenően pl. a (2) bekezdés szerinti zaklatás miatti ügyekben az sms üzenetek alapján megítélhető a magánindítvány joghatályossága is, hiszen a híváslistából csak az üzenet elküldésének ideje állapítható meg, az sms tartalma nem.

A vizsgálattal érintett egyik ügyben a vádirati tényállás alapjául szolgáló sértetti feljelentés szerint a terhelt nem pusztán háborgatta őt, hanem többek között sms-ekben személy elleni erőszakos cselekményekkel is megfenyegette. A sértett előadta, hogy a SIM kártyáján a

terhelttől érkezett fenyegetések el vannak mentve. A nyomozó hatóság a feljelentés felvételekor csak hat üzenetet rögzített a jegyzőkönyvben, de az sms-ek küldési idejét csak az egyik esetben rögzítette. A sértett SIM kártyáján található, a (2) bekezdés szerinti zaklatás alapjául szolgáló sms-ek részletes dokumentálása, azok elküldésének ideje nem pusztán a terhelt bűnösségének alátámasztása miatt lett volna indokolt, hanem azért is, mert így ítéltető meg, hogy a magánindítvány mely fenyegetésekre nézve joghatályos.

Amennyiben a terhelt zaklató magatartása miatt rendőri intézkedést kér a sértett, úgy az erről készült rendőri jelentés beszerzése, szükség esetén az intézkedő rendőrök tanúkihallgatása indokolt. Ez a magánindítvány joghatályosságának megítélése szempontjából is fontos, hiszen a magánindítvány formához nem kötött nyilatkozat, elegendő, ha azt a rendőri jelentés tartalmazza (BH1983.272.).

Tisztázni kell az eljárás során, hogy a sértettet a feljelentése megtétele után is tovább zaklatja-e a terhelt. Célszerű olyan gyakorlat kialakítása, hogy a zaklatás sértettjét hívják fel már a feljelentés jegyzőkönyvbe vételekor vagy a tanúkihallgatásakor arra, hogy amennyiben a terhelt továbbra is folytatja a zaklató magatartását, akkor ezt haladéktalanul jelezze az eljáró hatóságok felé, egyúttal nyilatkozzon arra is, hogy az új részcselekmények miatt is kéri-e a terhelt büntetőjogi felelősségre vonását.

Amennyiben aggály merül fel arra nézve, hogy a terhelt és a sértett együttélése élettársi viszonynak minősül-e, úgy arra nézve az eljárás során bizonyítást kell felvenni.

III/H. A felmentések okai

A vizsgált ügyek körében felmentésre rendszerint abból az okból került sor, hogy a bíróság nem látta bizonyítottnak a bűncselekmény elkövetését. A bizonyítottság hiányában felmentéssel végződött ügyekben vádelőkészítési hiba nem volt megállapítható.

Az egyik járási ügyészség ügyében a bíróság az ügyésztől eltérően értékelt a személy elleni erőszakos cselekménnyel fenyegetve elkövetett zaklatás vétségével vádolt terhelttel kapcsolatos bizonyítékokat, figyelembe véve azt is, hogy a sértett a vallomása egy részét visszavonta.

Egy másik ügyben a vádlott az ellene munkaügyi pert indító sértettet telefonon megölésével fenyegette meg. A fenyegetésnek külső fűltanúja nem volt. A nyomozás során beszerzett

híváslistából kimutatható volt a vádlott és a sértett közti telefonbeszélgetés, valamint az is, hogy a sértett a fenyegetés elhangzása után több alkalommal hívta a 112-es segélyhívót, más bizonyíték azonban nem merült fel. A bíróság a vádlott tagadásával szemben nem találta elégségesnek a sértett vallomását és a híváslista adatait, így bizonyítékok hiányában felmentette a vádlottat.

A bizonyítékok hiányában történt felmentések oka gyakran volt az, hogy a terhelttel hozzátartozói viszonyban álló sértett a vádemelést követően már nem kívánta a terhelt megbüntetését, így élve a mentességi jogával, nem tett vallomást.

Az egyik járási szintű ügyészség ügyében a terhelt a férje szüleit háborgatta rendszeresen azért, hogy azok magánéletébe önkényesen beavatkozzon. A terhelt bűnösségét a kapcsolatfelvételek számát és időpontját igazoló híváslista, valamint a sértettek tanúvallomása támasztotta alá. A vádemelést követően a terhelt és a sértettek viszonya rendeződött, a hozzátartozói viszonyra figyelemmel mentességi jogukkal élve a tanúvallomást a bírósági eljárásban már megtagadták. A híváslista - különösen hozzátartozók viszonyában - nem volt elegendő a háborgatás megállapítására, így az ügyész helyesen tett indítványt a terhelt bizonyítékok hiányában történő felmentésére.

Egy másik ügyben a zaklatásra vonatkozó vádirati tényállás szerint a terhelt a sértett lakásában, a sértett nyakához tartott egy kést és közölte vele, hogy elvágja a torkát. A nyomozás során a sértett és a terhelt vallomásából az volt megállapítható, hogy kettejük között élettársi kapcsolatnak még nem minősülő párkapcsolat állt fenn. A tárgyaláson a sértett és a terhelt egyaránt úgy nyilatkozott, hogy viszonyuk rendeződött, élettársi kapcsolatot is létesítettek egymással, a sértett pedig a mentességi jogával élve nem tett vallomást. A tárgyalási jegyzőkönyv szerint a bíróság automatikusan nem fogadta el a sértett ezen állítását, hanem az élettársi kapcsolattal összefüggésben bizonyítást vett fel. Minthogy azonban az élettársi viszony fennállását nem lehetett cáfolni, így bizonyítékok hiányában indokolt volt a felmentés.

Egy másik ügyészség ügyében a zaklatás vétsége tekintetében azért került sor a vádlott felmentésére, mert a vele hozzátartozói viszonyban álló sértett a tárgyaláson mentességi jogával élt.

A példaként említett esetekben a felmentés eredménnyel nem volt támadható. A sértetti tanúvallomás jogos megtagadása ellenére azonban bizonyítékként továbbra is felhasználhatóak a sértett által csatolt, a terhelt fenyegetéseit tartalmazó sms üzenetek, e-mail-

ek, internetes közösségi oldalakon folytatott levelezések dokumentumai, valamint azon tanúk vallomása is, akiknek a sértett a cselekményről beszámolt. Nem használható fel ugyanakkor a tanúvallomás jogos megtagadása esetén a sértett nyilatkozatát tartalmazó rendőri jelentés, és nem hallgatható ki tanúként a sértett által előadottakra a nyomozás során akár a helyszínen eljár, akár a tanúkihallgatást foganatosító rendőr (BH1999.241.). A magánindítvány joghatályos voltát ugyanakkor nem érinti, ha az azt előterjesztő később mentességi jogával élve nem tesz vallomást (BH2014. 2.).

Bűncselekmény hiányában került sor a vádlott felmentésére a III/C/1. pontban ismertetett ügyben, ahol a terhelt a sértettel a kapcsolatot nem annak háborgatása miatt, hanem indokoltan, méltányolható okból vette fel.

III/I. A bírói úttól való elterelés lehetősége

Alapvetően helyes az oportunitást, a büntetőjogi felelősségre vonás feltételektől függő mellőzését szolgáló jogintézményeket alkalmazó gyakorlat azokban az esetekben, amelyekben a zaklatás elkövetője és a sértett között hozzátartozói viszony áll vagy állt fenn, a sértett a magánindítvány előterjesztése után úgy nyilatkozik, hogy a kapcsolatuk rendeződött, a sértett a cselekmény elkövetését beismerő terheltet visszafogadta, esetlegesen pl. helyre is állt a korábbi élettársi kapcsolat, a terhelt elkövetését már nem is kívánja a sértett.

A vizsgált ügyek közül csak ritkán fordult elő, hogy törvénytől, a Btk-ban foglalt kizárók ellenére került sor közvetítői eljárás lefolytatására.

Az egyik járási ügyészség a közvetítői eljárás elrendelésével összefüggésben a sértettet tanúként megidézte és nyilatkoztatta arra, hogy hozzájárul-e a közvetítői eljárás lefolytatásához. A sértett hozzájáruló nyilatkozata hiányában a közvetítői eljárás lefolytatása tárgytalanná vált, így vádemelésre került sor. A járásbíró az ügyben előkészítő ülést tartott, ahol meghallgatta a vádlottat és a sértettet, akik ekkor mindketten hozzájárultak a közvetítői eljárás lefolytatásához, azt az ügyész is indítványozta. A járásbíró a büntetőeljárást ezért 6 hónapra felfüggesztette, és közvetítői eljárás lefolytatását rendelte el, amely azonban nem volt eredményes. Valójában ugyanakkor közvetítői eljárás lefolytatása a törvénytől fogva kizárt volt. A járási ügyészség vádirata szerint ugyanis a terhelt az életközösség 2012. június 01. napján történt megszűnését követően folyamatosan, egészen 2013. július 31. napjáig zaklatta a volt élettársát. A vádirat személyi része tartalmazza azt is, hogy a terheltet egy 2013. április 19. napján jogerőre

emelkedett ítélettel 1 évre próbára bocsátották. A vádlott tehát a cselekményei egy részét próbára bocsátás hatálya alatt követte el, emiatt pedig a közvetítői eljárás lefolytatása a Btk. 29. §-a (3) bekezdésének d) pontja alapján kizárt.

III/J. A büntetés kiszabási gyakorlat

A vizsgált ügyek kb. felében, összesen 60 esetben kizárólag zaklatás képezte az eljárás tárgyát. A büntetés kiszabási gyakorlat vizsgálata csak ezekben az ügyekben volt indokolt, mivel a többi ügyben a zaklatás mellett jellemzően súlyosabb bűncselekmények képezték a bűnösség alapját, így értelemszerűen a büntetés kiszabása körében is eltérő körülmények játszottak szerepet.

A kizárólag zaklatás miatt elmarasztalt terheltek esetében is csupán 9 esetben került sor másodfokú eljárásra, vagyis az esetek 85%-ában az elsőfokú bíróság által kiszabott büntetést vagy intézkedést a vádhatóság és a védelem is tudomásul vette. A jogerős ügydöntő határozatban kiszabott büntetés illetve alkalmazott intézkedés csak 8 esetben tért el az ügyészi indítványtól. Megállapítható tehát, hogy a vizsgált esetekben az ügyészség és a bíróság büntetés kiszabási szemlélete igen közel áll egymáshoz.

A kizárólag zaklatás miatt elmarasztalt terheltek esetében a leggyakrabban alkalmazott szankció a próbára bocsátás (36,3%), a pénzbüntetés és a közérdekű munka (23,4-23,4%) volt. Megrovás alkalmazására a terheltek 3,6 %-ával, felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására a terheltek 11%-ával, míg végrehajtandó szabadságvesztés kiszabására a vádlottak 1,8%-ával szemben került sor. Mindez szinte teljes mértékben megegyezett az országos gyakorlattal. 2004. II. negyedévében országos szinten a kizárólag zaklatás miatt jogerősen marasztalt terheltek számához (511 fő) viszonyítottn a próbára bocsátás alkalmazására került sor a leggyakrabban (39,3%), ezt követi a közérdekű munka (19,6%), a pénzbüntetés (19,1%), míg a felfüggesztett szabadságvesztés aránya 10%, a végrehajtandó szabadságvesztés aránya 3%, megrovás alkalmazására pedig csak a terheltek 2,1 %-ával szemben került sor.

A vizsgált ügyekben a büntetés kiszabási elvekkel ellentétes ügyészi indítványozási gyakorlat nem volt tapasztalható, e tekintetben a jelenlegi gyakorlat megváltoztatása nem indokolt.

III/K. A vádirat-szerkesztéssel kapcsolatban felmerült kérdések

A Be. 217. §-a (1) bekezdésének d) pontja szerint a vádirat tartalmazza az eljárás megindításához szükséges külön törvényi feltétel, így a magánindítvány létét is. Ennek ellenére több esetben tapasztalható hiányosság volt, hogy a vádirat nem rögzítette a zaklatás miatt tett joghatályos magánindítvány tényét.

Esetenként előfordult, hogy a terheltet egyszer már elmarasztalták ugyanazon sértett sérelmére elkövetett zaklatás miatt. A vádirat személyi részében ezen elítélést indokolt feltüntetni azzal, hogy a cselekményt ugyanazon sértett sérelmére követte el a vádlott. Indokolt továbbá a jogerős ítélet másolatát az iratok között is elhelyezni.

Az egyik ügyben megvádolt terheltet korábban a járásbíróság 2013. április 15. napján jogerős végzésével a sértett sérelmére elkövetett zaklatás vétsége miatt 1 évre próbára bocsátotta. Ezt követően ugyanezen bíróság a 2014. január 29. napján kelt 7.B.609/2013/9. számú ítéletével bűnösnek mondta ki a terheltet ugyanezen sértett sérelmére elkövetett zaklatás vétségében, és e cselekmény valamint a próbára bocsátással érintett cselekmény miatt 100.000 Ft pénzbüntetésre ítélte. A járási ügyészség a vizsgált ügyben szintén ugyanezen sértett sérelmére elkövetett zaklatás vétsége miatt emelt vádat. A vádirat személyi része ezen elítéléseket feltüntette ugyan, de azt nem, hogy a sértett ugyanaz. Az iratok nem tartalmazták a releváns jogerős ítélet másolatát.

Egy másik ügyben a vád tárgyává tett cselekményt a terhelt ugyanazon sértett sérelmére elkövetett zaklatás vétsége miatt alkalmazott próbára bocsátás hatálya alatt követte el. A vádirat ugyan utalt erre az elítélésre, de azt nem tüntette fel, hogy a jogerősen elbírált cselekményt ugyanazon sértett sérelmére követte el a vádlott.

A járási ügyészség ugyanakkor az egy másik vádiratában helytállóan utalt a terhelt által ugyanazon sértett sérelmére elkövetett zaklatás vétsége miatt hozott jogerős marasztaló ítéletre, és az ott szereplő történeti tényállás lényegére.

A zaklatás egyik alapesete sem eredmény-bűncselekmény, így nem szükséges, hogy a sértett magánéletében változás álljon be. Ha azonban ez mégis bekövetkezik, akkor a zaklató magatartás önkényes voltának alátámasztására indokolt a vádirati tényállásba beleírni azt,

hogy a sértett milyen intézkedéseket tett azért, hogy elkerülje a terhelt folyamatos háborgatását, illetve a sértettet a vádlott magatartása miatt milyen hátrány érte.

Az egyik ügyben a sértett feljelentése és nyomozati vallomása szerint a volt férje zaklatása miatt cserélte le a telefonszámát, ennek köszönhető, hogy a háborgatás abbamaradt. Egy másik ügyben szintén le kellett cserélnie a sértettnek a vezetékes hívószámát. Egy másik járási ügyészség ügyében a sértett feljelentése szerint a terhelt zaklatása miatt a munkahelyét is fel kellett adnia, elhelyezkedni nem tud és még a lakókörnyezetéből is el kellett költöznie. Ezekre a körülményekre a vádiratban indokolt lett volna utalni.

A járási ügyészség egy újabb vádiratában viszont kifejezetten utalt arra, hogy a sértett arra kényszerült, hogy lecserélje a telefonszámát. Egy másik járási ügyészség pedig a vádiratában hivatkozott arra, hogy a sértettet a munkahelyén ért zaklatás miatt elbocsátották.

A vádiratok rendszerint kellő részletességgel tartalmazták azt, hogy a vádlott hogyan és milyen rendszerességgel vette fel a kapcsolatot a sértettel.

A vizsgálattal érintett egyik ügyben a vádirati tényállás pusztán annyit tartalmazott, hogy „a vádlott 2013. április 17. napja óta több alkalommal, késő éjszakai órákban telefonon zaklatta a sértettet abból a célból, hogy a sértett mindennapi életvitelébe önkényesen beavatkozzon, rendszeresen háborgatta őt. A sértett a magánindítványát 2013. június 3. napján terjesztette elő.”

A nyomozás során beszerezték a sértett által használt mobiltelefon híváslistáját, amiből pontosan megállapítható volt, hogy a vádlott milyen hívószámról, pontosan mikor és hány alkalommal hívta a sértett hívószámát. A híváslistából az is megállapítható volt, hogy a zaklató jellegű hívások a magánindítvány megtétele után is folytatódtak. A vádirati tényállásban indokolt lett volna belefoglalni legalább azt, hogy meddig tartott a háborgató magatartás, a terhelt összesen hány alkalommal hívta a sértettet, ténybelileg ugyanis ez írja le a háborgatás rendszeres, tartós jellegét. A sértett tanúvallomásából megállapítható volt, hogy a vádlott kizárólag azért hívta fel a sértettet, hogy őt trágár szavakkal illesse, amire szintén célszerű lett volna utalni a vádiratban. A vádiratban az elkövetési hely sem volt körülírva, a terhelt lakóhelye pedig nem a vádat emelő járási ügyészség illetékességét meghatározó bíróság területén található. A híváslisták ugyan a cellapozíciókat nem tartalmazták, a sértett – aki adatainak zárt kezelését nem kérte - vallomásából megállapítható volt, hogy a hívások egy részét a lakóhelyén fogadta.

Egy másik ügyben a vádirati tényállás szintén nem tartalmazza az elkövetési helyet, csupán azt, hogy a terhelt a sértettet – aki ebben az esetben sem kérte adatai zárt kezelését - milyen időtartamban, milyen hívószámokról összesen hány alkalommal hívta. Elkövetési helyként azonban szükséges megjelölni azt is, hogy a sértett rendszerint hol fogadta a háborgató hívásokat.

Az egyik járási ügyészség vádirata szerint a terhelt telefonon, sms-ben, és egy közösségi oldalon vette fel a kapcsolatot a sértettel. A vádirat azonban csak a terhelt által kezdeményezett telefonhívások időpontját tüntette fel, az sms-ek és a közösségi oldalon hagyott üzenetek időpontját nem, ami célszerű lett volna.

III/L. Kényszerintézkedések

A kizárólag zaklatás miatt indult ügyekben a nyomozati szakban jellemzően nem került sor kényszerintézkedés elrendelésére. A kivételként említhető ügyben a gyanúsítottal szemben a sértett indítványára került sor távoltartás elrendelésére. Személyi jellegű kényszerintézkedés elrendelésére a vizsgált ügyekben az ügyészségek egyetlen esetben sem tettek indítványt a nyomozási bíró felé.

A Be. 214. §-ának (2) bekezdése szerint a határozatot az ügyésszel, az indítványozóval és – a 207. § (2) bekezdésének b) pontját és a (3) bekezdését kivéve – azzal kell közölni, akire rendelkezést tartalmaz. A gyanúsítottal közölt határozatot a védővel is közölni kell. Ehhez képest speciálisnak tűnik a Be. 138/A. §-a (5) bekezdésének 2. mondata, mely szerint az ügyésznek a távoltartás elrendeléséről szóló határozatot akkor is meg kell küldeni, ha a távoltartás elrendelését a sértett, a sértett törvényes képviselője vagy a terhelttel közös háztartásban élő kiskorú személy törvényes képviselője indítványozta. A Be. ezen ellentmondásos rendelkezései szerint tehát úgy tűnik, hogy a sértett (vagy annak törvényes képviselője) távoltartás elrendelésére irányuló indítványának tárgyában hozott végzést csak akkor köteles megküldeni a nyomozási bíró az ügyésznek, ha az indítványnak helyt ad. Ezzel szemben indokolt lenne a távoltartás elrendelésére irányuló nem ügyészi indítványt elutasító végzést is a nyomozás irataihoz csatolni, mivel egyrészt a Be. 21. §-a (3) bekezdésének a) pontja szerint a nyomozási bíró az ügyben perbíróként nem járhat el, másrészt a gyanúsítottnak a nyomozási bíró előtt tett vallomása bizonyítékként felhasználható. A Be. említett rendelkezései közötti ellentmondás egy későbbi jogszabály-módosítással orvosolható.

Addig azonban olyan gyakorlat kialakítása tűnik célszerűnek, hogy amennyiben az ügyész a sértettnek a távoltartás elrendelésére tett indítványát a nyomozási bíróhoz továbbítja, úgy az átiratban indokolt felhívni a nyomozási bírót arra, hogy az indítvány tárgyában hozott végzését küldje meg az ügyészség részére.

IV. Összegzés

A vizsgálat megállapításai alapján az alábbi követelmények megfogalmazása, illetve intézkedések megtétele indokolt.

A magánindítvány joghatályosságával kapcsolatban felmerült problémák megoldására indokolt a nyomozó hatóságnál olyan gyakorlat kialakítását szorgalmazni, hogy a sértettet a feljelentés jegyzőkönyvbe foglalásakor valamint a tanúkihallgatása során hívják fel arra, hogy amennyiben a feljelentett személy a háborgatással elkövetett zaklatással továbbra sem hagy fel, úgy arról a nyomozó hatóságot tájékoztassa, az utóbb elkövetett részselekmények tekintetében is nyilatkoznia kell a magánindítványról, míg a (2) bekezdés szerinti zaklatás esetében minden egyes cselekmény tekintetében – amennyiben az elkövető személye ismert – 30 napon belül magánindítvánnyal élhet.

Tekintettel arra, hogy a zaklatás mindkét alapesete célzatos bűncselekmény, ezért annak vizsgálata nélkülözhetetlen. Így önmagában az, hogy a hírközlési adatok szerint a terhelt sokszor keresi a kapcsolatot a sértettel, még nem feltétlenül ad alapot a háborgatással megvalósított zaklatás megállapítására. Vizsgálni indokolt, hogy ennek mi az oka, mennyire egyoldalú, vagy éppen kölcsönös-e a kapcsolatfelvétel. A személy elleni erőszakos büntetendő cselekménnyel elkövetett zaklatás esetén is vizsgálni kell, hogy a kijelentések valóban félelemkeltési céllal hangzottak el, vagy csak egy indulatos veszekedés keretében.

- A sértett és a terhelt közti kapcsolat kölcsönössége a zaklatást önmagában még nem zárja ki, azonban fokozottan kell vizsgálni, hogy a kommunikáció a sértett valamint a terhelt részéről pontosan mire irányul.

- Amennyiben a zaklatás nem személyesen, hanem telefonon, elektronikus úton történik, akkor törekedni kell e kapcsolatfelvételeket bizonyító adatok, dokumentumok beszerzésére, rögzítésére.

- Amennyiben ésszerű kétely merül fel arra, hogy a sértett és terhelt együttélése nem felel meg az élettársi kapcsolat kritériumainak, úgy erre nézve már a nyomozás során is célszerű külön bizonyítást felvenni. Ezt részben a cselekmény minősítése, részben a mentességi jog kérdésében való állásfoglalás teszi indokolttá.

- A Be. 214. §-ának (2) bekezdése és a 138/A. § (5) bekezdése közti ellentmondás jogalkotás útján történő megszüntetésének kezdeményezése indokolt.